

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

מתרחק ממצרים, ואז קטן הסיכוי שירצה לחזור למצרים בעקבות מלחמה.

* **משה לקח את עצמות יוסף** עמם על מנת לקברם בארץ, כפי שהשביע יוסף את אחיו שיעשו: "פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם".

* ה' הדריך את עם ישראל במדבר באמצעות עמוד ענן המדריכם ביום, ועמוד אש המאיר להם בלילה.

טבלה מסכמת ארבעת הבנים

תשובת האב	שאלת הבן	סוג הבן
<p><u>שמות י"ב,כ"ז</u> – "זבח(קורבן)פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל". (הערה בשמות י"ג,ח' - בתשובה לבן שאינו יודע לשאול נאמר, "עשה ה' לִי" – יש כאן רמז לבן הרשע שה' עשה לִי את הניסים <u>ולא לך</u> – אם היית במצרים, לא היית ראוי להיגאל).</p>	<p><u>שמות י"ב,כ"ו</u> – "מה העבודה הזאת לכם?" (הוציא עצמו מן הכלל).</p>	רשע
<p><u>שמות י"ג,ח'</u> – "<u>והגדת</u> לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה" – כלומר בעבור שנקיים מצוותיו(כגון פסח, מצה ומרור) ה' הוציאנו ממצרים. (מפסוק זה למדים את חובת סיפור יציאת מצרים לדורות הבאים).</p>	לא שואל – אינו יודע לשאול	שאינו יודע לשאול
<p><u>שמות י"ג,י"ד</u> – "ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים...ויהרוג ה' כל בכור...וכל בכור בני אפדה".</p>	<u>שמות י"ג,י"ד</u> – "מה זאת?"	תם
<p><u>זברים ו',כ"א-כ"ה</u> - "עבדים היינו...ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה".</p>	<u>זברים ו',כ'</u> – "מה העדות והחוקים והמשפטים?"	חכם

שאלות ותשובות פרק יג'		
שאלה	תשובה	
פרק יג'	א. מהן שלוש המצוות הנזכרות בפסוקים א'- י' שטעמן שימת זכרון ליציאת מצרים? ב. היכן עוד נזכרת בפרק אותה מצווה הנזכרת בפסוק ט'?	א. 1. פדיון בכורות. 2. פסח. 3. תפילין. ב. מצוות תפילין הנזכרת בפסוק ט' חוזרת שוב בפסוק ט"ז.
2 פרק יג' עפ"י שאלת בגרות בכור אדם ובכור בהמה (י"א- ט"ו)	א. ציין את שני הסוגים של בכור בהמה, וכתוב בקיצור מה עושים בכל אחד מהם. (שמות י"ג, יב- טו, במדבר י"ח, טו- יח). ב. מה עושים בבכור אדם? הסבר עפ"י במדבר ג", מז- נא. י"ח, טו- יח.	א. 1. קדושת בכור בהמה חלה על בכורות בהמות טהורות שמקריבים מהן לה' (שור, כבש, עז) (במדבר י"ח, טו נאמר: "אשר יקריבו לה"). 2. כמו כן פודים את בכור החמור. אם הבכור תמים, הכהן מעלה אותו לקרבן ואוכל מבשרו בטהרה, ואם נפל בו מום, צריך לתיתו לכהן אף על פי שלא מקריבים אותו, והכהן שוחטו ואוכל את בשרו כבשר חולין. בכור חמור פודים בשה, שאותו נותנים לכהן במקום החמור, ואם לא פודה אותו אז צריך להרגו. ב. בכור אדם פודים בגיל חודש ימים בחמישה סלעים.
3 פרק יג' עפ"י שאלת בגרות בכור אדם ובכור בהמה (י"א- ט"ו)	א. בספר במדבר מסופר על בכורות אדם שלא פדו אותם בדרך הרגילה. מהי הסיבה לכך? (ג', מ- מה). ב. מהי הסיבה לקדושה המיוחדת הקיימת על הבכורות? (פס' טו) ג. מהי הסיבה שמתוך הבהמות הטמאות רק על החמור קיימת קדושת בכור בהמה? (רש"י לפס' י"ג. שתי סיבות).	א. את רובם פדו ע"י הקדשת הלויים לעבודת ה' במקום ע"י כסף, מלבד 273 הבכורים העודפים בבני ישראל על הלויים, שאותם כן פדו בחמישה שקלים. ב. הסיבה לקדושה המיוחדת של הבכורות היא שהם ניצלו במכת בכורות שהייתה על המצרים. ג. רק על החמור קיימת קדושת בכור בהמה כי נמשלו מצרים לחמורים (עפ"י הפס' ביחזקאל כ"ג, כ). סיבה שנייה – שהחמורים סייעו ביציאת בני ישראל ממצרים בנושאם את משא כספם וכליהם של המצרים.
4 פרק יג'	א. ציין ארבע עובדות הנזכרות בפסוקים י"ז- כ"ב לגבי תחילת דרכם מחוץ למצרים. ב. כתוב את הסיבות לכל אחת	א. 1. ה' הוביל את העם דרך המדבר ולא דרך ארץ פלשתים הסמוכה למצרים. 2. בני ישראל עלו ממצרים חמושים בכלי מלחמה.

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

<p>3. ישראל הוציאו אתם ממצרים את עצמות יוסף על מנת להעלותם ולקברם בארץ ישראל.</p> <p>4. עמוד הענן ועמוד האש הנחו את בני ישראל במדבר.</p> <p>ב. 1. ה' הובילם דרך המדבר כי אם היו הולכים בדרך קרובה למצרים היו עלולים להתחרט ולרצות לשוב למצרים.</p> <p>2. בני ישראל עלו חמושים, כי במדבר לא יהיה להם היכן לספק את צרכיהם והיו צריכים להיות מצוידים בכל מראש.</p> <p>3. בני ישראל העלו אתם את עצמות יוסף, כי הוא השביעם על כך.</p> <p>4. עמוד הענן נועד להנחות את בני ישראל בהליכתם ועמוד האש נועד להאיר להם בלילה.</p>	<p>מהעובדות הנ"ל (רש"י לפסוקים י"ז, י"ח).</p>	<p>עפ"י שאלת בגרות (י"ז-כ"ב)</p>
<p>א. 1. כשהמצרים רדפו אחריהם אחרי יציאתם ממצרים והעם פחדו מאד (לפני קריעת ים סוף - שמות י"ז, י"ח - י"ב).</p> <p>2. כשחשו שלא היה להם מה לאכול במדבר (לאחר מכן ניתן להם המן - שמות ט"ז, א - ג).</p> <p>ב. 1. האספסוף התאוה לאכול בשר (במד' י"א, ה). 2. לאחר הפחד שאחזם כתוצאה משמיעת דברי המרגלים שתרו את הארץ (חטא המרגלים - י"ד, ב - ד).</p> <p>3. דתן ואבירם התלוננו על הקשיים במדבר ועל כך שאינם מגיעים לארץ המובטחת (בתוך פרשת קורח ועדתו - במד' ט"ז, יב - יד).</p> <p>4. לאחר מות מרים והפסקת המים (כ', א - ה).</p> <p>5. העם היו קצרי רוח בדרך הארוכה סביב ארץ אדום והתלוננו על המים והלחם (כ"א, ד - ה).</p>	<p>א. תאר בקצרה שני מקרים בפרשת בשלח שבהם הזכירו ישראל את מצבם במצרים לטובה.</p> <p>ב. ציין שלושה מקרים הנזכרים בספר במדבר שבהם התלוננו בני ישראל על הוצאתם ממצרים, והזכר מהו הדבר שגרם לתלונתם.</p>	<p>5 פרק יג עפ"י שאלת בגרות "פן ינחם העם" (י"ז)</p>
<p>א. יוסף השביע את אחיו ובקש שיעבירו זאת לבניהם מזור לזור כל עוד הם במצרים, וכך הייתה השבועה ידועה גם שנים רבות לאחר מכן, כשיצאו ממצרים. רש"י עפ"י חז"ל לומד שגם עצמות שאר בני יעקב הועלו אתם.</p> <p>ב. בסוף ספר יהושע, המתאר את הגעת ישראל לארץ ישראל, כיבוש הארץ וההתנחלות בה, מסופר על קיום ההבטחה וקבורת עצמות יוסף בשכם (יהושע כ"ד, לב).</p>	<p>א. את מי השביע יוסף שיעלו את עצמותיו ממצרים לארץ ישראל, כיצד נשתמרה השבועה עד עת יציאתם ממצרים ומה עוד העלו ישראל עמם בעת שהעלו את עצמותיו? (רש"י לפסוק י"ט).</p> <p>ב. היכן בספרי נביאים ראשונים מסופר על קיום השבועה, והיכן נקבר יוסף?</p>	<p>6 פרק יג עפ"י שאלת העלאת עצמות יוסף (י"ט)</p>

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

<p>לא הייתה אף שנייה שבה לא היו לפני ישראל אחד מהעמודים – עמוד הענן ועמוד האש, שכן כל אחד מהם היה עולה עוד לפני שהשני שוקע.</p>	<p>מה מוסיף התיאור "לא ימיש" על ידיעתנו לגבי עמוד הענן ועמוד האש? (רש"י לפסוק כ"ב).</p>	<p>7 פרק יג</p>
<p>א. תפקיד עמוד הענן היה להנחות את ישראל בדרך ותפקיד עמוד האש היה להאיר להם בלילה. ב. בלילה שלפני קריעת ים סוף הגן עליהם עמוד הענן ועבר לעמוד מאחוריהם במקום לפנייהם כדי לחצוץ בינם לבין המצרים (שמות י"ד, יט-כ) ולא נסתלק עם לילה כתמיד. עמוד האש האיר לישראל באותו לילה בזמן שלמצרים היה חושך וערפל שנגרם מהענן. בזמן קריעת ים סוף השקיף ה' אל מחנה מצרים והמם את מחנה מצרים בעמוד אש וענן (שם, כד). ג. עמוד הענן כסה את המשכן: "וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדות ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בוקר. כן יהיה תמיד הענן יכסנו, ומראה אש לילה" (במדבר ט', טו-טז).</p>	<p>א. מה היה תפקידם של עמוד הענן ועמוד האש? ב. מה היה תפקידם בזמן קריעת ים סוף? ג. ציין תפקיד נוסף שהיה לעמוד הענן עפ"י הכתוב בספר במדבר.</p>	<p>8 פרק יג עפ"י שאלת בגרות עמוד ענן ועמוד אש (כ"ב)</p>